

erdiko kaira

Idoia Zabaleta

«Euskal Herrian dantza garaikidearen programazioa txarra eta murrizta da»

Idoia Zabaleta (Gasteiz, 1970). Euskal Herriko dantza garaikidean izen propioarekin distira egiten duen dantzaria dugu, bere lana egiteko Euskal Herrian geratzea erabaki duen dantzari “arraro” horietako bat. Euskal Herrian dantzak bizi duen egoeraz erretratu kritikoa atera digu elkarrizketan. Ez da kritika hutsean geratu ordea, aurrera egiteko dauden aukerez ere luze mintzatu da.

MYRIAM GARZIA

Argazkiak: Raul Bogajo / Argazki Press

Biologoa zara, eta dantza munduan ia kasualitatez zaudela esan duzu behin baino gehiagotan. Nolako izan zen dantza eta zure arteko topo egite hau?

Nik gimnasia erritmikoa egiten nuen Biologia-ko fakultatean ikasten hasi nintzelarik. Bigarren kurtsoan nengoela Moare Danza elkartearen eskutik Dantza garaikidearen barnean

Dantza Berria ezagutu nuen. *Release* eta inprobisazio teknikak ikasten hasi nintzen, fakultatean fisiologia begetaleko laborategian mikorri-zei buruzko ikerketetan lanean nengoen aldi berean. Ekosistema eta populazio dinamiketan espezializazioa bukatu nuelarik, ingurune akademikotik kanpo ikasten hasia nintzen inprobisazio tekniketara murgiltzea erabaki nuen. Jakin-minak eta iturriak ezagutzeko desirak kanpora eramanez ninduten, kanpora joateko garaia den gatzetasun horretan. Florentzia, Amsterdam eta New York izan ziren bi urtez ikasten jarraitzeko gune aproposak, diru-laguntzei esker. Orain pentsatzen dudalarik, dantzara zein koreografiara hurbiltzeko nire modua, populazio dinamikekin erabat erlazionatua egon da beti, talde baten barneko tentsioak, entzute ahalmena, akzio-erreakzio mekanismoak, ordenaren eta desordenaren arteko kudeaketa...

Bilboko BAD jaialdia eta Donostiako Antzerki FERIA dira egun dantza garaikidea publiko nagusiari heltzeko aukera bakanak?

Ezin da Euskal Herrian dantza garaikideari buruzko programazioaz hitz egin, La Fundación aretoa izendatu gabe. Gaur egun, BAD jaialdiaz gainera, La Fundación, Artiumeko programazio eszenikoa, Leioako aretoaren zein Mugatxoan-en baitan eskaintzen diren proposamenak aipatu behar dira, besteak beste. Bestalde pentsa dezagun 1980ko hamarkadan gaur egun eskaintzen den programazio eszenikoa baino eskaintza aurreratuagoa, dibertsoagoa eta arriskutsuagoa ematen zela, bai dantzan, bai antzerkian. Gaur egun berriz, Euskal Herrian dantza garaikidean egiten den programazioa, oro har, txarra eta murrizta da. Ez dago batere eguneratua. Erabat homogeneizatzailea da, hau da, dantza garaikidearen ikuspegi bakarra eskain-

tzen da, eta gaur egun oso gauza desberdinak egiten ari dira dantzaren izenean. Publikoaren asuntua erabiltzen dute hainbat programatzailek: publikoa prestatua ez dagoela, dantza garaikideak publiko murrizta duela eta abar, beraien programazio aspergarriak justifikatzeko. Baina gezurra da. Publikoaren arazo orokorra da, antzokietan, zinemetan, liburutegietan...

“Publikoaren asuntua erabiltzen dute hainbat programatzailek: publikoa prestatua ez dagoela, dantza garaikideak publiko murrizta duela eta abar, beraien programazio aspergarriak justifikatzeko. Baina gezurra da”

Garai digitalak asko aldatu du pantailarekiko, eszenatokiarekiko, komunikazioarekiko, denborarekiko erlazioa. Izatez, nik esango nuke gaur egun koreografiaren inguruan ari diren sortzaile asko, “paradigma” handi hauen baitan ari direla, publikoari proposamen anitzak eta interesanteak proposatzen.

Eszena garaikidean, lehen esaten genuen “ikuspuntu homogeneizatzaile” horretatik ihes egiten duten lan ugari ari dira sortzen, formatu anitzak: publiko gutxi izateko pentsatutako proposamenak, publiko asko izateko pentsatuak; publiko diferentziatuari begira egindakoak, kutxa beltzean, zurian, gorrian, kalean; txangoen bitartez, solasaldien eta irakurketen bitartez, internet bidez, pelikulen bidez... Dantza garaikideko programazio aktuala, anitza, dinamikoa izateko, konplexutasun horretan murgildu, ikasi, entzun eta berritzeko prest egongo lirartekeen programatzaileak beharko genituzke eta ez...

Zein da antzerkiaren eta dantzaren arteko harremana? Espazio berean gertatzen direla soilik? Zein da mugimendua eta hitzaren arteko harremana?

Biak dira arte eszenikoak, beraz eszenarekiko ezagumena eta kodeak erabiltzen dituzte. Nolabait esateko, makinaria berdina erabiltzen dute antzokiaren barnean eskaintzen direnean: teloiak, argiztapena, eszenatokia, butakapatioa, sarrerak erosteko halla, publikoa bil-

tzen den gelaurrea, atak irekitzeko momentua, publikoa isilik argiak piztu eta funtzioa hastean... Anai-arrebak dira. Dantza, arrea txikia litzateke metafora-joko horretan, eta arrea txikia denez, libreagoa da, abstrakzio eta irudimenarekiko arinagoa, promiskuogoa ere bai: koadrila egiteko joera nabarmenagoa du ikus-entzuzko arteekin, zinemarekin, poesiarekin, musikarekin edota zirkoko arteekin.

Ez dezagun ahaztu koreografia idazkera modu bat dela, espazioan eta denboran gorputzarekin idazteko modu bat. Bestalde, hitza soinua denez, mugimendua da, eta zentzua denez mugimendua eragiten du. Mugimendua, gorputza, idazkera, koreografia, hitza, zentzua, soinua, irudia... dira dantzaren lengoaiaren osagaiak. Osagai horien arteko erlazioak oso desberdinak izan daitezke, hor datza dantzaren ingurunean egiten ari diren lanen aniztasuna; eta edonola, harreman horiek konplexuak dira, hainbat tesitarako emango luke.

Dantzak musikaren beharra du? Dantza egin daiteke isiltasunean? Hori da Euskal Herrian

dantzaren egoeraren metafora, isilean egiten den lana dela?

Bai, bai, dantza isiltasunean egin daiteke baita geldotasun osoan ere. Imajinatu dantza geldo eta isil luze-luze bat. Dantza ezinezkoa litzateke. John Cage saiatu zen isiltasuneko musikak egiten eta ezinezkoa zela ondorioztatu zuen (beti bihotz taupadaren soinura eta mugimenduaren dantzara iritsiko ginakeke).

Nik isilean egiten den lanaren metafora baino, muteatuta, isilarazita egiten den lanaren metafora erabiliko nuke Euskal Herrian dantzaren egoera azaltzeko eta norbaitek nahita eman dio muteari...

"Programazioa ez dago batere eguneratua. Erabat homogeneizatzailea da, hau da, dantza garaikidearen ikuspegi bakarra eskaintzen da, eta gaur egun oso gauza desberdinak egiten ari dira dantzaren izenean"

Azala Espazioan hainbat sortzailek egiten duzue topo. Zein dira proiektu horren helburuak eta zereginak? Zertan zabiltzate orain?

Azala artista, sortzaile, aktibista eta pentsalarien arteko topaketa eta hartu-eman lekua da. Espazioaren epizentroak dantza eta arte eszenikoak badira ere, bere uhin hedakorrak naturaltasunez eta promiskuitatez zeharkatzen dituzte beste diziplina artistikoak, hala nola arte performatiboak, gorputzaren arteak...

EISNTEIN vs. BOHR
MUNDUA ULERTZEKO BI MODU

Albert Einsteinek ez zituen onartu mekanika kuantikoaren ondorio batzuk, baina oraindik ez da frogatu ondorio horiek faltsuak direnik. Niels Bohr-ek, aldiz, defendatu egin zituen, eta eztabaida luzeak izan zituzten. Bi genioen arteko eztabaidak ulertzeko liburu egokia da hau.

3 Manjit Kumar
QUANTUM
EINSTEIN, BOHR
eta errealitatearen izaeraren inguruko eztabaida handia

Z izpiak
QUANTUM
EINSTEIN, BOHR
eta errealitatearen izaeraren inguruko eztabaida handia.
Egilea:
Manjit Kumar

ELHUYAR
ed. 1. Z. 10.04

WWW.ELHUYAR.ORG/EDIZIOAK

Zelai handi, 3. Osinalde Industrialdea, 20170 Usurbil (Gipuzkoa) Tel.: 943 36 30 40 · www.elhuyar.org

Gipuzkoako Foru Aldundia

Dantza eta antzerkia familiakoak direla uste du Idoia Zabaletak, biak arte eszenikoak direnez; baina dantzari senide txikia izatea tokatu zaio bere ustez. Horrek abantailak ere baditu, ordea: "Libreagoa da, abstrakzio eta irudimenarekiko arinagoa, promiskuoagoa".

Egonaldian dauden artistentzat ikerketa eta kreatio prozesuetarako baldintza egokiak sortzea du helburu espazioak, autonomia eta askatasun espazio-denborak sortzea, esperimentaziotik, hartu-eman, praktika eta gogoeta kritikotik abiatuta, eza-gutza produzitzeko. Sortzaileen, pentsalarien, publikoaren eta bertakoeren artean loturak eta konexioak ere bilatzen ditu, inguratzen gaituen arte, kultura eta gizarte ekosistema aberasteko helburuarekin. Eki-men eta kudeaketa pribatuko egitasmoa da, baliabide gutxikoa –langile gutxi eta ekonomia eskasa–, baina konexio onekoa. Eman, ematen duen proiektua da, baina trukean konpromiso aktiboa eta sostengarria eskatzen die harrera egiten dien pertsoneri; konpromisoa, bai espazioarekin berarekin, baita ingurunearekin ere.

Sormen lanerako eta ikerketarako egonaldiak, lantegiak, laborategiak, mintegiak, topaketak, ospakizunak, ate irekien egunak, paseoak... dira, besteak beste, Azalan egin daitezkeen jarduerak. Etxe irekia da; behin behineko aterpea; aukeraz beteriko leku bat, eragin ahal izateko eta eraginak jasotzeko. Parte hartu eta esku hartzeko ideia bat.

Zer deritozu dantzari berrien formazioari? Ba al daude aukerak Euskal Herrian bertan dantza ikasi eta sormena garatzeko?

Azalan adibidez hezkuntza eta formakuntzaren kontzeptuak landu nahi ditugu. Espazioak hezkuntza ildo bat garatzen du, prozesu metaboliko modura ulertua, aldi berean banakakoa eta kolektiboa. Prestakuntza- ikasketa- asimilazioa- metabolismoa- transformazioa. Ikerketa kolektiboan sinesten dugu, taldearen autohezkuntzarako gaitasunean ere bai, hala nola praktika eta teoriaren arteko elkarlanean. Horretarako bai lantegiak, laborategiak zein mintegiak antolatzen ditugu. ■

